

Wat is Gelijke Kansen?

Wat wordt verstaan onder Gelijke Kansen in het onderwijs? Om daarachter te komen, zouden we een uitgebreid literatuuronderzoek moeten doen, vooral naar Amerikaanse bronnen (Equal Educational Opportunities). Daarnaast zal bestudering van Nederlandstalige, vooral ook Vlaamse bronnen ons vermoedelijk verder kunnen helpen. Maar misschien kunnen we ook al een eind komen als we op onze eigen intuïties afgaan. Gelijke Kansen is de aanduiding van een beleidsdoelstelling. Men wil actuele en potentiële onderwijsdeelnemers rechtvaardig behandelen, opdat ze niet onnodig worden belemmerd in hun streven de arbeidsmarktqualificaties te verwerven die beantwoorden aan hun loopbaandoelen en aan hun inherente ontwikkelingsmogelijkheden. Maar daarmee verschuiven we het probleem een beetje. Wat moeten we onder Rechtvaardige Behandeling verstaan? Er doemen twee componenten op: (1) gelijke behandeling, oftewel non-discriminatie, en (2) aangepaste behandeling, d.w.z. een behandeling waarmee men beoogt te voorkomen dat persoonlijke handicaps (waarmee kinderen/jongeren in vergelijking met generatiegenoten te kampen hebben) tot onrechtvaardige belemmeringen leiden. Op basis van deze begripsaanduidingen komen we bij een zevenledige beleidsdoelstelling terecht.

1. Rechtvaardige voorbereiding op school- of studietrajecten

1.1 Gelijke behandeling. Kinderen/jongeren zullen niet worden voorgetrokken of achtergesteld als zij optimale steun trachten te verkrijgen om zich te kwalificeren voor (de toelatingsselectie tot een traject in) een school- en studieloopbaan die aansluit bij hun loopbaandoelen en ontwikkelingsmogelijkheden.

1.2 Aangepaste behandeling. Aan kinderen/jongeren zal optimale steun worden verleend om zich te kwalificeren voor (de toelatingsselectie tot een traject in) een school- en studieloopbaan die aansluit bij hun loopbaandoelen en ontwikkelingsmogelijkheden. Bevorderd wordt dat zij niet door geringe financiële draagkracht (van henzelf of hun ouders) of door andere handicaps belemmerd worden in het verkrijgen van die steun.

2. Rechtvaardige toelatingsselectie tot een school- of studietraject

2.1a Gelijke behandeling. Kinderen/jongeren zullen niet worden voorgetrokken of achtergesteld als zij toegang trachten te verkrijgen tot een school- of studietraject dat aansluit bij hun loopbaandoelen en ontwikkelingmogelijkheden.

2.1b Gelijke behandeling (toelatingsselectie op beginniveau). Kinderen/jongeren zullen niet worden voorgetrokken of achtergesteld als zij zich onderwerpen aan een toelatingsselectie op beginniveau: zij worden niet geweigerd op andere criteria dan hun beginniveau.

2.1c Gelijke behandeling (toelatingsselectie op studiegeschiktheid). Kinderen/jongeren zullen niet worden voorgetrokken of achtergesteld als zij zich onderwerpen aan een toelatingsselectie op studiegeschiktheid: zij worden niet geweigerd op andere criteria dan hun studiegeschiktheid.

2.2a Aangepaste behandeling (selectieprocedures). Indien kinderen/jongeren weliswaar aan de toelatingscriteria beantwoorden maar dat niet volgens de gangbare procedures (bv. door overlegging van behaalde diploma's) kunnen aantonen, zullen zij in de gelegenheid worden gesteld dat via een aangepaste procedure (bv. EVC of colloquium doctum) aan te tonen.

2.2b Aangepaste behandeling (versoepeling van de selectiecriteria). Indien kinderen/jongeren *ten gevolge van een handicap* niet tot het school- of studietraject kunnen worden toegelaten tenzij de *programmaduur van het traject* aan hun handicap wordt aangepast, zullen zij worden toegelaten als die aanpassing haalbaar en uit een oogpunt van rechtvaardigheid gewenst is.

2.2c Aangepaste behandeling bij voorwaardelijke studiegeschiktheid. Indien kinderen/jongeren *ten gevolge van een handicap* niet tot het school- of studietraject kunnen worden toegelaten tenzij de *inrichting van het traject* aan hun handicap wordt aangepast (vergelijk 4.2a, 4.2b), zullen zij worden toegelaten als die aanpassing haalbaar en uit een oogpunt van rechtvaardigheid gewenst is.

3. Rechtvaardige allocatie van kosten om leerwinst te behalen binnen een school- of studietraject

3.1a Gelijke behandeling. Kinderen/jongeren worden niet gediscrimineerd wat de hoogte van de kosten betreft die zij zich moeten getroosten om hun school- of studietraject te doorlopen.

3.1b Maximumfactuur. Er wordt een maximum gesteld aan de kosten die kinderen/jongeren in rekening mogen worden gebracht om hun school- of studietraject te doorlopen, opdat minvermogende kinderen/jongeren niet overvraagd worden.

3.2a Aangepaste behandeling (in geval van financiële handicaps). Minvermogende kinderen/jongeren krijgen korting of subsidie wat de hoogte van de kosten betreft die zij zich moeten getroosten om hun school- of studietraject te doorlopen. Kinderen/jongeren zullen *naar draagkracht* bijdragen in de kosten die gemoeid zijn met het doorlopen van een school- of studietraject.

3.2b Aangepaste behandeling (in geval van andere handicaps). In geval van andere handicaps krijgen kinde-

ren/jongeren eveneens korting of subsidie wat de hoogte van de kosten betreft die zij zich moeten getroosten om hun school- of studietraject te doorlopen, als dat haalbaar en uit een oogpunt van rechtvaardigheid gewenst is.

4. Rechtvaardige allocatie van middelen om leerwinst te behalen binnen een school- of studietraject

4.1a Gelijke behandeling. Aan alle kinderen/jongeren worden *dezelfde* middelen verschaft om leerwinst te behalen en voortgang te boeken binnen een school- of studietraject. Niemand wordt van het gebruik van de aangeboden middelen uitgesloten.

4.1b Gelijkwaardige behandeling. Aan alle kinderen/jongeren worden *gelijkwaardige* middelen verschaft om leerwinst te behalen en voortgang te boeken binnen een school- of studietraject: de middelen zijn misschien niet gelijk, maar ze zijn van dezelfde kwantiteit (bv. qua hoeveelheid begeleidingstijd) en van dezelfde kwaliteit (bv. qua competentie van de begeleiders).

4.2a Aangepaste behandeling (extra middelen c.q. extra tijd). Indien kinderen/jongeren *ten gevolge van een handicap* extra middelen (c.q. extra tijd) nodig hebben om leerwinst te behalen en voortgang te boeken binnen een school- of studietraject, zullen deze worden verschaft als dat haalbaar en uit een oogpunt van rechtvaardigheid gewenst is.

4.2b Aangepaste middelen. Indien kinderen/jongeren *ten gevolge van een handicap* aangepaste middelen nodig hebben om leerwinst te behalen en voortgang te boeken binnen een school- of studietraject, zullen deze worden verschaft als dat haalbaar en uit een oogpunt van rechtvaardigheid gewenst is.

5. Rechtvaardige tentaminering van programmaonderdelen binnen een school- of studietraject

5.1 Gelijke behandeling. Kinderen/jongeren zullen niet worden voorgetrokken of achtergesteld bij de meting en beoordeling van hun prestaties op een toets of tentamen.

5.2a Aangepaste behandeling. Indien kinderen/jongeren handicaps hebben om aan te tonen of ze aan de tentameneisen voldoen (bv. dyslexie, gebrekkige beheersing van de Nederlandse taal), dan wordt de *vorm of duur* van het tentamen aangepast om de gevolgen van die handicaps weg te nemen.

5.2b Aangepaste certificering. Indien kinderen/jongeren handicaps hebben die een absoluut beletsel vormen om aan alle tentameneisen van een programmaonderdeel te voldoen, ontvangen zij een certificaat waarin is vastgelegd aan welke tentameneisen zij wél voldaan hebben.

5.2c Vrijstellingen. Indien en in zoverre kinderen/jongeren bij een eerdere gelegenheid hebben aangetoond dat ze aan de tentameneisen voldaan hebben, worden ze vrijgesteld van de verplichting dat nogmaals aan te tonen.

6. Rechtvaardige diplomering of certificering aan het einde van een school- of studietraject

6.1 Gelijke behandeling. Kinderen/jongeren zullen niet worden voorgetrokken of achtergesteld bij de beoordeling of zij aan de diploma-eisen voldaan hebben.

6.2a Aangepaste behandeling. Bij het opstellen van de diploma-eisen wordt er op gelet of sommige eisen voor kinderen/jongeren met een handicap niet een onrechtvaardige barrière vormen om het diploma te behalen: kan hun geen dispensatie van die eisen worden verleend of kan hun een haalbare, vervangende leerweg worden geboden die tot een alternatief diploma van hetzelfde niveau leidt?

6.2b Aangepaste certificering. Indien kinderen/jongeren handicaps hebben die een absoluut beletsel vormen om aan alle diploma-eisen te voldoen, ontvangen zij een certificaat waarin is vastgelegd aan welke diploma-eisen ze wél voldaan hebben.

7. Rechtvaardige toelatingsselectie tot de stage- en arbeidsmarkt

7.1a Gelijke behandeling. Jongeren worden niet gediscrimineerd in hun pogingen in het kader van hun opleiding een stageplaats (c.q. leerwerkplaats) te verwerven en dit leerwerktraject tot een goed einde te brengen.

7.2a Aangepaste behandeling. Indien jongeren desondanks geen reguliere stageplaats (c.q. leerwerkplaats) bemachtigen, zal hun een vervangend leerwerktraject worden geboden.

7.1b Gelijke behandeling. Jongeren worden na afstuderen niet gediscrimineerd in hun pogingen een arbeidsplaats te verwerven.

7.2b Aangepaste behandeling. Indien jongeren desondanks geen reguliere arbeidsplaats bemachtigen, zal hun een vervangende ervaringsplaats worden geboden om hun kansen op de arbeidsmarkt te verbeteren.

7.2c Aangepaste behandeling. Voor bezitters van bijzondere diploma's (6.2a) of certificaten (6.2b) zullen geen onnodige barrières worden opgeworpen bij het verwerven van een arbeidsplaats die aansluit bij hun kwalificaties.

Wes Holleman

ethische kroniek 12-1-2015

<http://www.onderwijsethiek.nl>